

УДК 633.85.001.73:631.11

РЕАЛІЇ ВТІЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕРОБКИ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР ПРОМИСЛОВОЮ ГРУПОЮ «ВІОЙЛ»

Пономарчук Віктор Євгенович к.т.н., керівник Промислової групи «Віойл»

Мормітко Владислав Григорович к.т.н., директор ТОВ «Альтео»

Ponomarchuk V.

Mormitko V.

Анотація : в статті розглядаються питання втілення та розвитку стратегії переробки олійних культур та реалізації отриманих асортиментних товарних рядів промислово-логістичними підприємствами групи «Віойл», аналізуються внутрішні та зовнішні фактори впливу, досліджуються основні складові прийнятої інноваційно-інвестиційної стратегії пов'язаної з комплексним використанням складників олійної сировини.

Ключеві слова: інноваційно-інвестиційна стратегія, переробка олійних культур, зовнішні та внутрішні фактори, комплексне використання складників сировини.

Вступ

Кожна корпоративна система, в тому числі і Промислова група «Віойл» (ПГ «Віойл»), бажає бачити і розуміти свій розвиток в майбутніх періодах існування. Серед завдань, які постійно стоять перед власниками та фахівцями Промислової групи є, в тому числі, розуміння і формулювання об'єктивної стратегії розвитку корпоративної системи, яка базується на щорічних економічно обґрунтованих програмах з конкретним бюджетом, об'єднаних системним багаторічним стратегічним баченням розвитку групи, галузі та регіону. Основним вектором програми стратегічного розвитку є шлях розвитку прибуткових конкурентних виробничо – логістичних систем. Стратегічний розвиток промислової групи це комплекс векторних рішень по розвитку виробничих потужностей та асортиментних ліній. Результативність даного комплексу рішень можлива та базується на вивченні та розумінні внутрішніх та зовнішніх факторів інноваційно-інвестиційного розвитку корпоративної системи – ПГ «Віойл».

Виклад основного матеріалу

ПГ «Віойл» - вертикально-інтегрований холдинг, що об'єднує підприємства, які забезпечують закупівлю сировини, зберігання, виробництво і продаж готової продукції. Заснована в 1992 році промислова група розпочала виробничо – логістичну діяльність, в тому числі і з давальницьких операцій по переробці олійного насіння на Вінницькому та Чернівецькому олійножирових комбінатах. З 2006 року по нинішній час проведено реструктуризацію холдингу та сформована ПГ «Віойл» у складі 13 елеваторів, розташованих в Вінницькій, Тернопільській, Чернівецькій, Кіровоградській та Черкаській областях, та двох олійножирових комбінатів (ОЖК) - Вінницького та Чернівецького. На протязі всієї своєї історії ПГ «Віойл» стратегічним напрямком діяльності вважала збільшення виробничих потужностей. Сьогодні - переробляється до 2750 тонн олійного насіння на добу в перерахуванні на насіння соняшнику, а мережа власних елеваторів дозволяє зберігати 200 000 тонн сировини в перерахунок на насіння соняшнику [1,2].

Стратегічна задача ПГ «Віойл» була сформульована в 2006 році: «Створення на єдиній території великотоннажного виробничо – логістичного комплексу по переробці олійного насіння соняшнику, ріпаку та сої з комплексним використанням складників сировинної бази (олійного насіння) та створення асортиментних груп товарів затребуваних на світових ринках».

Об'єктивна потреба імпульсу для формулювання інноваційно-інвестиційної стратегії в 2006 році пов'язана з тим, що галузеві показники виробництва соняшникової олії в 2003/04 – 2005/06 МР маркетингових роках (1128 – 1344 тис. тонн) стабільно почали перевищувати рівень виробництва – 1990/91 МР (1070 тис. тонн).

На рисунку 1, на прикладі насіння соняшнику, представлені складники(технологічні потоки) на які олійне насіння поділяється під час промислової переробки. В 2011 – 2013 роках в промислових умовах ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат»при переробці насіння соняшникувихід олії складав відповідно - 43,81; 43,91; 44,78%, шроту - 39,94; 39,52; 38,05%, лушпиння - 14,87;15,39; 15,86%. При переробці ріпаку та сої поділ потоків різниться структурно і по кількості: ріпак (переробка 2013 року) – олія - 40,47%, шрот – 58,01%; соя (переробка 2008 року) – олія 19,12%, шрот 76,32%.

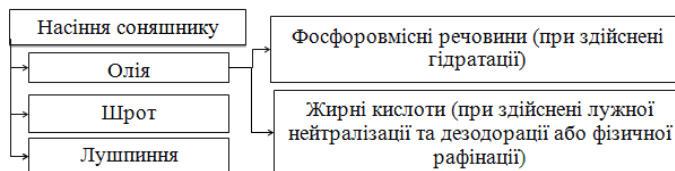

Рис. 1. Основні складники олійної сировини– насіння соняшнику

На рисунку 2 наведені асортиментні групи (ряди) виробництва яких проводиться на ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат» на основі комплексного використання олійної сировини вітчизняного походження.

Рис. 2. Асортиментні групи товарів, що виробляються та реалізуються ПГ «Віойл»

Сировинна база при виробництві рослинних жирів спеціального призначення (жири кондитерські, кулінарні, хлібопекарські та для молочної промисловості) розширена за рахунок використання тропічних олій та жирів (пальмова, кокосова, пальмоядровата їх фракції), що при наявності технологій модифікації олій та жирів методами гідрогенізації та переетерифікації, дозволяє створювати жири за типовим та індивідуальними потребами споживача.

Пріоритетними напрямками діяльності ПГ «Віойл»в рамках вибраної стратегії є:

- зростання об'ємів виробництва;
- безпека і якість продукції;
- використання високоякісної сировини;
- раціональне використання природних ресурсів шляхом впровадженняресурсне оощадливих технологій;
- оптимізація витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Контроль якості сировини, що використовується, і готової продукції здійснюється відповідно до вимог діючих в державі стандартів, міжнародних принципів НАССР (HazardAnalysisandCriticalControlPoints — аналізризиків і критичніконтрольніточки) і системи якості, розробленої і існуючої на підприємствах ПГ «Віойл»у відповідності до стандартів ДСТУ ISO 9001 та ДСТУ ISO 22000.

Конкурентними перевагамиПГ «Віойл» є:

- унікальне географічне положення (зона зіростаючим об'ємом вирощування ріпаку, сої,

соняшнику, низька концентрація переробних заводів в областях ведення господарської діяльності);

- універсальність Вінницького і Чернівецького ОЖК (можливість та вміння переробляти три види олійних - ріпак, соняшник, соя);
- диверсифікація ринків збуту (поставка товарів на внутрішній ринок України, а також в більш шістдесят країн світу);
- наявність власних потужностей для зберігання олійної сировини, готової продукції та багатоваріантність транспортування (оптимізація затрат на логістику; хеджування ризиків цінних коливань, лідерство по поставкам олії в «флексі танках», а такі поставки - цезручність, мобільність та гнучкість контейнерних перевезень, безпосередньо від виробника, практично, в будь-яку точку світу).

Відомо, що «флексітанки» – це одноразова високотехнологічна, з точки зору логістичної мобільності, конструкції та матеріалів, пластикова м'яка ємність об'ємом від 16000 до 24000 літрів, з клапанним обладнанням для наливу олії, яка транспортується в стандартному морському контейнері, дозволяє мати більшу вантажомісткість продукту в контейнері, в порівнянні з бочками, та використовувати переваги низьких ставок фрахту на стандартні контейнери.

Проведена модернізація олієзливної станції ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат» вивела потужності заливу (відвантаження) до рівня - 3000 тонн на добу залізничними цистернами (в тому числі – власними), або 1300 тонн на добу «флексі танками».

Основні ринки збуту ПГ «Віойл» по:

- оліям: стійкі канали збуту до Китаю, Індії, Туреччини, Єгипту, Польщі, країн Балтії;
- рослинним жирам спеціального призначення торгової марки «Віолія»: основні споживачі кондитерські фабрики України та країн СНД.
- високопротеїновому шроту: поставки до країн Європи та Азії, країн СНД, продаж на внутрішньому ринку України.

На рисунках 3-7 представлені результати втілення стратегії 2006 року по комплексній переробці олійної сировини (соняшнику, ріпаку, сої) на Вінницькому ОЖК і які показують, що в 2014 році в порівнянні з 2005 роком:

- об'єми переробки олійних зросли в 5,22 рази;
- об'єми виробництва нерафінованих олій зросли в 5,73 рази;
- об'єми виробництва шротів зросли в 4,28 рази.

Окремої уваги потребують втілення стратегія використання лушпиння соняшнику та створення на базі його спалення та гранулювання енергонезалежності підприємств до складу яких входять олієекстракційні заводи по переробці олійного насіння, як правило це насіння соняшнику.

Технологія утилізації лушпиння соняшнику впроваджена на ПАТ «Вінницький ОЖК» включає його спалення в трьох твердопаливних котлах з сумарною паропродуктивністю 30,0 тонн на годину з послідовним охолодженням пару до температури 245-285°C і редукуванням його до тиску 0,5-1,0 МПа та гранулювання лушпиння утвореного понад спалених об'ємів (рис.6 - 7). Гранули з лушпиння (пелети) використовуються на комбінаті, як правило, при дефіциті лушпиння, яке настає при переробці ріпаку або сої, а надлишки пелет реалізуються підприємствам ПГ «Віойл» або стороннім споживачам, в тому числі і на експорт.

Рис. 3. Переробка олійних культур на Вінницькому ОЖК

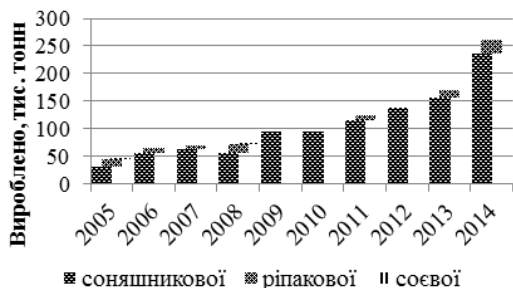

Рис. 4. Виробництво олій на Вінницькому ОЖК

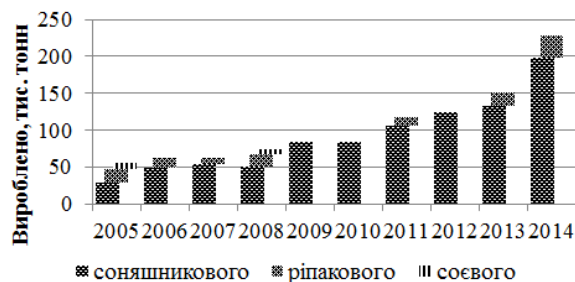

Рис. 5. Виробництво шротів на Вінницькому ОЖК

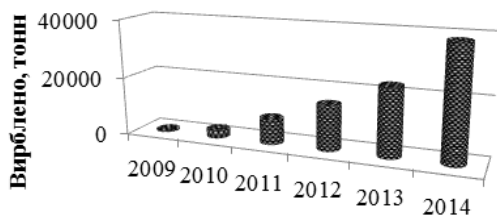

Рис. 6. Виробництво пелет з лушпиння на Вінницькому ОЖК

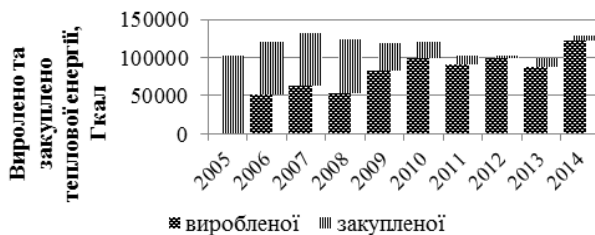

Рис. 7. Використання теплової енергії на Вінницькому ОЖК

Рисунок 8 демонструє, що ПАТ «Вінницький ОЖК» посідає друге місце в рейтингу ТОП-4 підприємств виробництво олії соняшникової нерафінованої в 2013/14 МР здійснювалось на територіально єдиному промислово - логістичному комплексі.

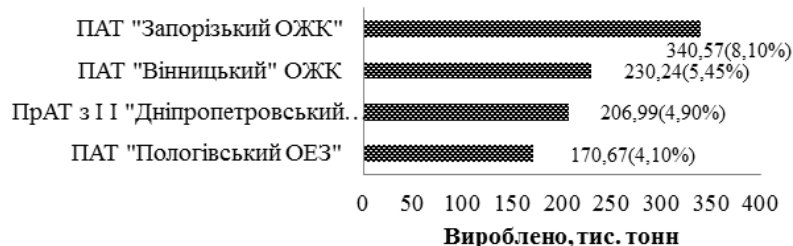

Рис. 8. ТОП-4 підприємств виробництво олії соняшникової нерафінованої в 2013/14

МР здійснювалось на територіально єдиному промислово - логістичному комплексі.

Таким чином можливо констатувати, що словесна формула (2006 року) стратегічного розвитку ПГ «Віойл» знаходиться в даний час стадії завершення втілення, а її кінцевими етапами є:

- завантаження незадіяних в існуючому виробництві 600 тонн на добу екстракційних потужностей введених в експлуатацію в 2013 році;
- раціоналізація переробки (утилізації) лушпиння соняшнику спаленням з одночасним отриманням наряду з тепловою і електричною енергії (когенерація) для двох існуючих олієекстракційних заводів при варіюванні сировиною та/або завантаженням потужностей;
- переробка фосфоровмісних емульсій відведених під час гідратації нерафінованих олій в лецитиновмісні харчові та/або кормові продукти;
- проведення модернізації та механізації завантаження шротів в стандартні морські контейнери з використанням «лайнера бега», що дозволить розширити географічні межі поставок шротів та продовжити використання переваги низьких ставок фрахту на стандартні контейнери.

На рисунку 9 представлено зовнішнє середовище Промислової групи «Віойл».

При аналізі впливу зовнішніх факторів на інноваційно-інвестиційну стратегію розвитку корпоративної системи – ПГ «Віойл» по перше підкреслимо лідерство України в 2013/14 МР у світовому експорті соняшникової олії – питома вага: 59,4% світового експорту, це 4,186 млн. тонн

(рис. 10), по друге – те, що соняшникова олія в МР, що завершився, в світовій структурі виробництва посідає четверте місце (9,1%; 15,56 млн. тонн), а на першому місці – пальмова олія (35,00%; 59,60 млн. тонн), на другому соєва (26,40%; 44,77 млн. тонн), на третьому ріпакова олія (15,30%; 26,09 млн. тонн) (рис. 11) [3].

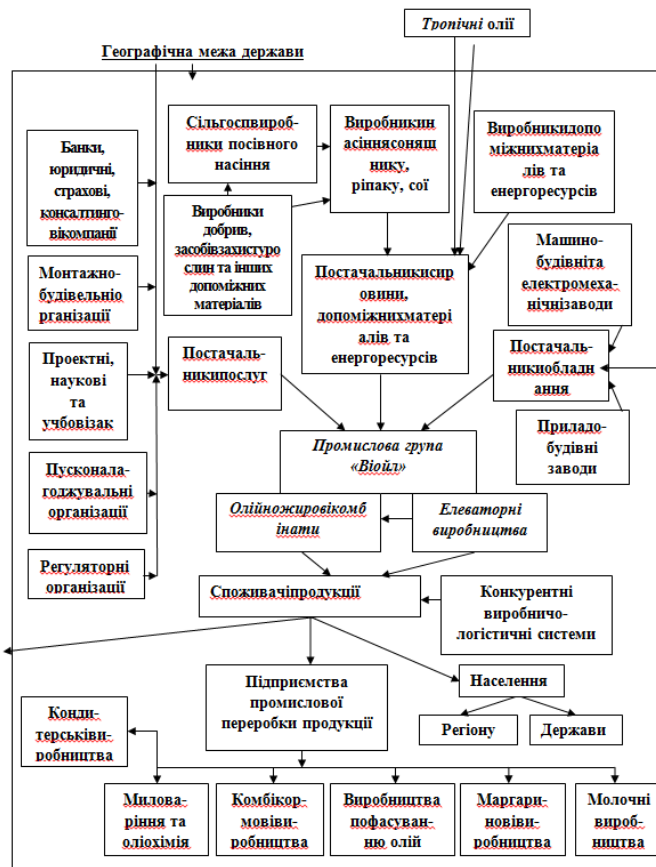

Рис. 9. Зовнішнє середовище Промислової групи «Віойл»

По – третє необхідно враховувати те, що 97,5% соняшникового шроту експортованого з України в 2013/14 МР [2] має вузьку направленість, так як імпортерами його є держави Європи та Середземномор'я (рис. 12).

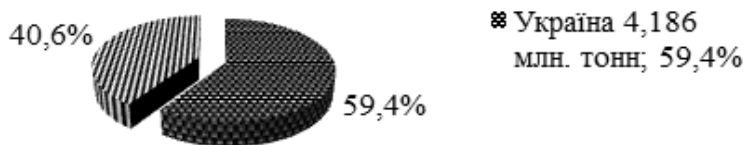

Рис. 10. Питома вага України світовому експорту соняшникової олії в 2013/14 МР

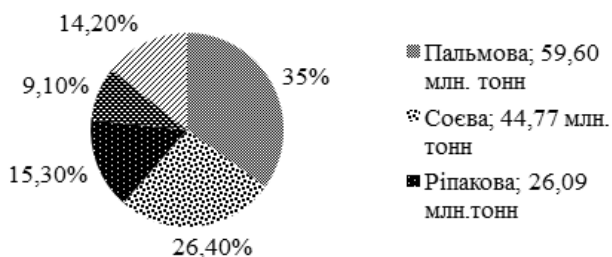

Рис. 11. Структура світового виробництва олій в 2013/14 МР

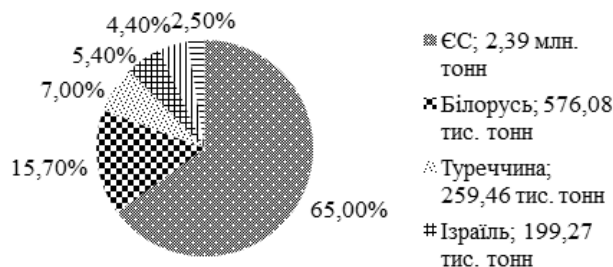

Рис. 12. Основні імпортери соняшникового шроту в 2013/14 МР

В четверте необхідно підкреслити, що виклики зовнішнього середовища відносно стратегічних питань розвитку ПП «Віойл» базуються в площині аналізу:

- об'ємів переробки та експорту насіння соняшнику, ріпаку та соїпо України;
- співвідношення валового збору насіння соняшнику та наявності переробних

потужностей на Україні.

В таблиці 1 наведено баланс по оліям України розроблений міжвідомчою робочою групою при Мінекономрозвитку [4], який підкреслює експортний потенціал олії соняшnikової та прогнозує співвідношення потреб зовнішнього та внутрішнього ринків на рівні - (7,5 : 1).

Таблиця 1

Баланс попиту і пропозицій на олії в Україні

Найменування показника	2013/2014 маркетинговий рік	2014/2015 маркетинговий рік (очікуване)
Попит на продукцію	5040	4380
Внутрішнього ринку - всього	650	625
в тому числі:		
фонд споживання	610	590
із нього олії соняшnikової	520	500
інше споживання	40	35
Зовнішнього ринку (експорт)	4390	3755
із нього олії соняшnikової	4186	3500
Внутрішнього ринку - всього	4855	4200
в тому числі:		
власне виробництво	4855	4200
із нього олії соняшnikової	4650	4000
Зовнішнього ринку (імпорт)	185	180
із нього олії соняшnikової	2	1
Споживання на особу, кг за період	13,5	13,8

Так об'єми переробки насіння соняшnikу в 2013/14 МР досягли рекордного рівня 11,2 млн. тонн (+24% до попереднього сезону), при цьому експортовано насіння - тільки 70,0 тис. тонн (0,6% від валового збору – 11,5 млн. тонн). Об'єми переробки насіння ріпаку і сої в 2012/13 МР склали відповідно 141,0 та 1050,0 тис. тонн, при цьому експортовано насіння ріпаку - 2217,0 тис. тонн (96,2% від валового збору – 2,3 млн. тонн), а експорт насіння сої – 1270,0 тис. тонн (47,7% від валового збору – 2,66 млн. тонн) [5]. Суттєвим фактором, що впливає на стратегічне бачення розвитку є зіставлення (дисбаланс) валового збору насіння соняшnikу та наявності переробних потужностей на Україні [6]. З 2005 року дисбаланс щорічно на користь переробних потужностей [3] і в 2013/14 МР дисбаланс досяг рівня 4,5 млн. тонн по насінню соняшnikу (рис.13).

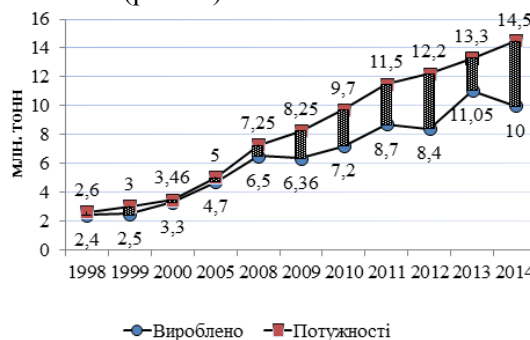

Рис. 13. Виробничі потужності з переробки олійних і виробництво соняшnikу в Україні

Аналітичне бачення конкурентного галузевого середовища України показують рейтингові позиції ПГ «Віойл» та, як слідство, потенційні стратегічні напрямки розвитку групи. Рисунок 8 продемонстрував, що ПАТ «Вінницький ОЖК» посідає друге місце в рейтингу ТОП-4 підприємств на яких виробництво олії соняшникової нерафінованої в 2013/14 МР здійснювалось на територіально єдиному промислово - логістичному комплексі.

На рисунку 14 показано, що серед ТОП - 8 корпоративних груп у складі яких в 2013/14 МР діяли підприємства по виробництву олії соняшникової нерафінованої ПГ «Віойл» займає п'яте місце з долею 6,70%.

На рисунку 15 означено, що в 2013/14 МР ПГ «Віойл» зайняла восьме місце в ТОП - 9 виробників соняшникової рафінованої олії з долею 1,60%.

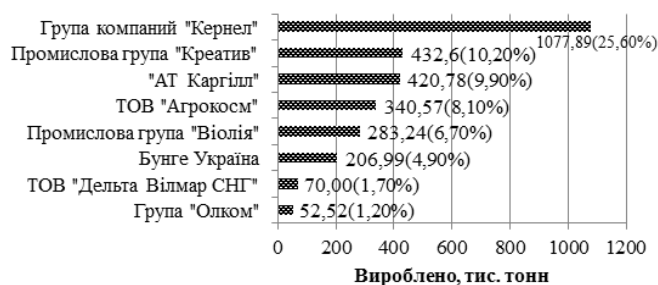

Рис. 14. ТОП – 8 корпоративних груп у складі яких в 2013/14 МР діяли підприємства по виробництву олії соняшникової нерафінованої

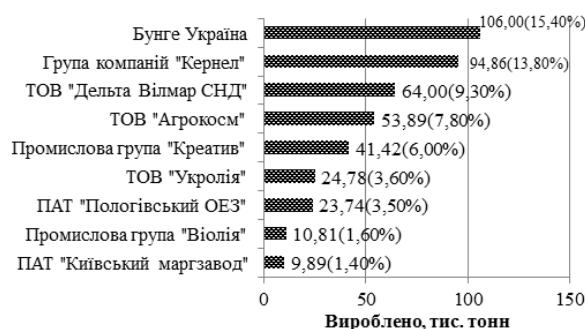

Рис. 15. ТОП – 9 основних виробників олії соняшникової рафінованої в 2013/14 МР

Рисунок 16 відображає показники діяльності основних виробників жирів спеціального призначення та маргаринової продукції, де ПАТ «Вінницький ОЖК» займає четверте місце з долею 2,2% [3].

Рис. 16. ТОП – 4 основних виробників жирів спеціального призначення та маргаринової продукції в 2013/14 МР

Проведений розгляд основних внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на інноваційно-інвестиційний розвиток корпоративної системи показує, що формула подальшого стратегічного розвитку ПГ «Віойл» може бути такою: «Створення на принципах дивізіонального управління виробничо – логістичної системи на основі великотоннажних виробничо – логістичних підприємств по зберіганню та переробці олійного насіння соняшнику, ріпаку та сої з комплексним використання складових сировинної бази (олійного насіння) та створення асортиментних груп товарів затребуваних на світових ринках».

Стратегічний розвиток промислової групи це комплекс векторних напрямків по розвитку виробничих потужностей та асортиментних ліній, які включають:

- створення техніко-економічного обґрунтування;
- по започаткуванню будівництва великотоннажного комплексу по переробці насіння сої з

передбаченням послідувачого етапу розвитку пов'язаного з можливістю переробки ріпаку як резервної сировини;

- модернізації виробничо-логістичного комплексу ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» на принципах апробованих при модернізації ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат»;

- накопичення та аналіз інформації:

- по стимулюванню створення промислової сировинної бази для виробництва високоолеїнової соняшникової олії, соняшникової олії насиченого типу, високопротеїнового соняшникового Шроту [7,8];

- по стимулюванню створення промислової технології вирощування та переробки олійного насіння, рафінації олій та їх модифікації з використанням ферментної (ензімної) біокаталітичної дії [9].

Висновки

Завдяки аналітичній роботі над викликами зовнішнього та внутрішнього середовищ ПГ «Віойл» зайняла провідне місце в олієжировій галузі України та має значний інноваційно-інвестиційний потенціал по нарощуванню об'ємів комплексної переробки олійної сировини та створення асортиментних груп товарів затребуваних на світових ринках.

Список літератури

1. Theindustrialgroup «Vioil». [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.vioil.com/ru#>
2. Чухлеб И. Масло проб и ошибок: в чем секрет «прорыва по-винники». Forbes №11, ноябрь 2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://forbes.ua/magazine/forbes/1382264-maslo-prob-i-oshibok-v-chem-sekret-proryva-po-vinnicki>
3. Прочергові загальні збори учасників асоціації «Укроліяпром» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukroilprom.org.ua/?q=node/76>
4. Про утворення міжвідомчої робочої групи з розроблення балансів попиту і пропозиції олій рослинних Наказ Мініконом і розвитку і торгівлі України N360, від 19.12.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://document.ua/pro-utvorennja-mizhvidomchoyi-robochoyi-grupi-z-rozroblennja-doc81888.html>
5. Бурка А. Украина: рынок основных масличных и продуктов переработки в августе. Прогноз на сезон – 2014/15. // АПК-Информ. – 2014. - №3. - С. 110-117.
6. Гноевец С. Итоги сезона для украинского рынка подсолнечника и продуктов переработки. Девиз неизменный - выше, дальше, больше! // АПК-Информ. – 2014. - №3. - С. 28-35.
7. Рынок высокоолеинового подсолнечника России и Украины [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.apk-inform.com/ru/consulting/higholeic>
8. Куница Е.В., Литвиненко Е.А., Гладкий Ф.Ф. Технология модифицированных жиров на основе подсолнечного масла насыщенного типа / Е.В. Куница: материалы VII Международной конференции [«Масложировая отрасль: технологии и рынок»] (Киев, 8-9 октября 2014г). Издатель ООО «Эксперт Агро». С. 49.
9. Энзим. Завод био и ферментных препаратов [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.enzim.biz/>

References

1. Theindustrialgroup «Vioil» [Elektronnyy resurs] Rezhim dostupa: <http://www.vioil.com/ru#>
2. Chukhleb I. Maslo prob i oshibok : v chem sekret « proryva po - vinnitski » . Forbes №11 , noyabr' 2014 [Elektronnyy resurs] . Rezhim dostupa : <http://forbes.ua/magazine/forbes/1382264-maslo-prob-i-oshibok-v-chem-sekret-proryva-po-vinnicki>
3. Procherhovi Zahalni zbory uchasnykiv asotsiatsiyi « Ukroliyaprom » [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu : <http://ukroilprom.org.ua/?Q=node/76>
4. Pro Utvorennya mizhvidomchoyi robochoyi hrupy z rozroblennya balansiv popytu y Predlozhenyya oliy roslynnykh Nakaz Miniekonom y razvytyya y torhovly Ukrayiny N360 , vid 19.12.2011 r . [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu : <http://document.ua/pro-utvorennja-mizhvidomchoyi-robochoyi-grupi-z-rozroblennja-doc81888.html>
5. Burka A. Ukraina: rynek osnovnykh maslichnykh i produktov pererabotki v avguste. Prognoz na sezon - 2014/15 .// APK-Inform. - 2014. - №3. - S. 110-117.
6. Gnoyevets S. Itogi sezona dlya ukrainskogo ryuka podsolnechnika i produktov pererabotki. Deviz neizmenny

- *vyshe, dal'she, bol'she!* // *APK-Inform*. - 2014. - №3. - S. 28-35.

7. *Rynok vysokooleinovogo podsolnechnika Rossii i Ukrainy [Elektronnyy resurs]*. - *Rezhim dostupa: http://www.apk-inform.com/ru/consulting/higholeic*.

8. *Kunitsa Ye.V., Litvinenko Ye.A., Gladkiy F.F. Tekhnologiya modifitsirovannykh zhirov na osnove podsolnechnogo masla nasyshchennogo tipa / Ye.V. Kunitsa: materialy VII Mezhdunarodnoy konferentsii [«Maslozhirovaya otasl': tekhnologii i ryнок»] (Kiyev, 8-9 oktyabrya 2014g). Izdatel' OOO «Ekspert Agro». S. 49.*

9. *Enzim. Zavod bio i fermentnykh preparatov [Elektronnyy resurs]*. - *Rezhim dostupa: http://www.enzim.biz/*

РЕАЛИИ ВОПЛОЩЕНИЯ И РАЗВИТИЯ СТРАТЕГИИ ПЕРЕРАБОТКИ МАСЛИЧНЫХ ПРОМЫШЛЕННОЙ ГРУППЫ «ВИОЙЛ»

Аннотация: в статье рассматриваются вопрос воплощения и развития стратегии переработки масличных культур и реализации полученных ассортиментных товарных рядов промышленно-логистическими предприятиями группы «Виойл», анализируются внутренние и внешние факторы влияния, исследуются основные составляющие принятой инновационно-инвестиционной стратегии связанной с комплексным использованием составной масличного сырья.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционная стратегия, переработка масличных культур, внешние и внутренние факторы, комплексное использование компонентов сырья.

REALITIES OF IMPLEMENTATION AND DEVELOPMENT OF STRATEGY FOR PROCESSING OF OILSEEDS BY INDUSTRIAL GROUP VIOIL

Summary: the article covers the items of implementation and development of strategy for processing of oilseeds and sale of the received product lines by industrial and logistic enterprises of Group Vioil. Internal and external impact factors are analyzed, principal elements of approved innovative and investment strategy connected with multipurpose use of components of oily raw materials are researched.

Keywords: innovative and investment strategy, processing of oilseeds, internal and external factors, multipurpose use of components of raw materials.